

УДК 332.1:004.738.5

*О. О. Вельган,**д. держ. упр., доцент, провідний науковий співробітник Науково-дослідного відділу розроблення та проведення ігор Науково-дослідного управління дослідження воєнних ігор та аналітичного забезпечення Центру воєно-стратегічних досліджень,**Національний університет оборони України**ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-5360-777X>**І. В. Драган,**д. держ. упр., старший науковий співробітник, професор кафедри менеджменту, Заклад вищої освіти "Університет трансформації майбутнього"**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6906-5000>**Г. І. Ляхович,**д. е. н., професор, директор Івано-франківського навчально-наукового інституту менеджменту, професор кафедри управління та адміністрування,**Західноукраїнський національний університет**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0077-9128>*

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.18.187

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ КОМПЛЕКСНОГО СТАЛОГО ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ В ДЕРЖАВНІЙ ПОЛІТИЦІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

O. Velhan,

Doctor of Public Administration, Associate Professor, Leading Researcher of the Research Department of Game Development and Implementation of the Research Department of War Games Research and Analytical Support of the Center for Military and Strategic Studies, National Defense University of Ukraine

I. Dragan,

Doctor of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Professor of the Department of Management, Higher Education Institution "University of Future Transformation"

H. Liakhovych,

Doctor of Economics, Professor, Director of Ivano-Frankivsk Education and Research Institute of Management, Professor of the Department of Management and Administration, West Ukrainian National University

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC PRINCIPLES OF COMPREHENSIVE SUSTAINABLE INNOVATIVE AND INVESTMENT DEVELOPMENT OF TERRITORIES IN THE STATE POLICY OF DIGITALIZATION

У статті розглянуто теоретичні та практичні засади забезпечення сталого інноваційно-інвестиційного розвитку територій у контексті цифровізації державної політики. Підкреслено, що сучасні виклики, пов'язані з необхідністю структурної перебудови економіки, посиленням міжрегіональної диференціації та потребою у підвищенні конкурентоспроможності, обумовлюють інтеграцію цифрових технологій у систему регіонального управління. Особливу увагу приділено ролі big data, штучного інтелекту, цифрових платформ та блокчейн-рішень у підвищенні ефективності управлінських рішень, оптимізації ресурсного забезпечення та моніторингу реалізації стратегій сталого розвитку.

Проведено аналіз наукових праць зарубіжних і вітчизняних дослідників, які заклали методологічні основи розуміння сталого розвитку. Водночас виявлено, що значна частина досліджень має переважно екологічний фокус, що зумовлює потребу у формуванні комплексного теоретико-методичного інструментарію, здатного врахувати економічні, соціальні, інституційні та технологічні фактори. Автори статті акцентують увагу на необхідності уточнення понятійного апарату, зокрема трактування категорії "стійкість економіки регіону", яка повинна поєднувати економічну стабільність, соціальну збалансованість і здатність до самовідтворення.

Визначено, що сталий розвиток територій повинен базуватися на інтеграції трьох взаємопов'язаних блоків: економіки, суспільства та природного середовища, а також правових і інституційних чинників. Доведено, що цифровізація здатна стати об'єднувальним елементом цих сфер, забезпечуючи прозорість, адаптивність та орієнтацію державної політики на довгострокові цілі. У роботі обгрунтовано, що впровадження інноваційних цифрових рішень, таких як електронне врядування, "розумні міста" та спеціалізовані аналітичні платформи, є ключовим механізмом інтеграції України до глобального простору сталого розвитку.

У висновках наголошено, що ефективна державна політика в умовах цифрової трансформації має ґрунтуватися на поєднанні традиційних інструментів регіонального управління з інноваційними цифровими підходами. Це дасть змогу не лише зменшити ризики та нерівність між регіонами, а й забезпечити реальне підвищення якості життя населення, конкурентоспроможності економіки та інтеграції України у світові процеси. Отже, цифровізація є визначальним чинником формування механізмів комплексного сталого інноваційно-інвестиційного розвитку територій у сучасних умовах.

The article examines the theoretical and practical foundations for ensuring the comprehensive sustainable innovation and investment development of territories within the context of digitalization of public policy. It is substantiated that one of the key prerequisites for economic growth and enhancing the competitiveness of Ukraine's regions is the integration of digital technologies into public administration. The use of big data tools, artificial intelligence, blockchain solutions, and digital platforms opens new opportunities for effective resource management, forecasting socio-economic processes, and increasing the transparency of decision-making.

The relevance of the study is determined by the need to combine the concept of sustainable development with digital transformation practices. It is emphasized that a significant portion of existing research on sustainable development is predominantly theoretical and insufficiently considers digitalization factors, which limits the practical implementation of new territorial management models. The lack of methodological support for combining sustainable development models with digital public administration tools requires the formation of a comprehensive approach aimed at structural economic restructuring and the realization of regional potential.

The article generalizes existing scientific approaches to understanding the essence of sustainable development and identifies its key characteristics as a combination of economic, social, and environmental factors that ensure regional system stability. It is determined that territorial system resilience depends on internal and external links between economic, social, and environmental elements, as well as on the capacity for internal adaptation and renewal. The study justifies that the mechanism of sustainable development should be based on a set of resources, methods, instruments, and governance levers aimed at systematically increasing positive outcomes.

The necessity to consider interregional differentiation, institutional factors, and contemporary challenges, which create disparities in digital infrastructure and digital competencies across Ukrainian regions, is emphasized. Effective digital transformation of public policy requires the development of new monitoring, evaluation, and forecasting models capable of minimizing risks, optimizing resource use, and improving the efficiency of sustainable development program implementation.

It is concluded that digitalization is a key factor in ensuring sustainable innovation and investment development of territories. It enhances governance transparency, fosters

interaction between the state, business, and civil society, enables integration into the global sustainable development framework, and contributes to the real improvement of population well-being through the efficient use of regional potential.

Ключові слова: цифровізація, державна політика, сталий розвиток, регіональний розвиток, інновації, інвестиції, територіальне управління, економічне зростання, великі дані, штучний інтелект, блокчейн, цифрові платформи, стійкість, управління ресурсами, стратегічне планування, соціально-економічні показники, інституційні фактори, моніторинг, прогнозування, "розумні міста".

Key words: digitalization, public policy, sustainable development, regional development, innovation, investment, territorial governance, economic growth, big data, artificial intelligence, blockchain, digital platforms, resilience, resource management, strategic planning, socio-economic indicators, institutional factors, monitoring, forecasting, smart cities.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Розвиток територій на основі сталого економічного зростання в сучасних умовах є одним із найважливіших завдань держави. Проблема поступального зростання валового внутрішнього продукту України передбачає значне підвищення конкурентоспроможності її галузей та регіонів, що у свою чергу дозволить забезпечити реальне підвищення рівня та якості життя населення, скоротити наявну соціально-економічну нерівність, регіональну диференціацію та перейти до сталого розвитку.

Вирішення цієї проблеми дедалі більше пов'язане з цифровізацією державної політики та інтеграцією цифрових інструментів у всі сфери регіонального управління. Використання технологій big data, штучного інтелекту, цифрових платформ і блокчейн-рішень відкриває нові можливості для прогнозування економічних процесів, ефективного управління ресурсами та підвищення прозорості ухвалення управлінських рішень.

Актуальність завдання зумовлена такими важливими моментами. По-перше, очевидним недоліком залишається теоретичність робіт, які розкривають роль і зміст сталого розвитку економіки регіону без достатнього урахування цифрових факторів. По-друге, недостатньо розроблено методичне забезпечення, яке дозволяє поєднати моделі сталого розвитку з цифровими інструментами державного управління. Таким чином, розробка теоретичних та методичних основ сталого розвитку територій на основі прогнозів, цифрових моделей і аналітики великих даних є актуальним завданням як у теоретичному, так і практичному аспектах. Вона покликана забезпечити продуктивне використання економічного потенціалу територій, сприяти реалізації цифрових можливостей, здійснювати структурну перебудову економіки.

Не менш важливим є визначення сукупності факторів цифровізації, здатних ініціювати стійке економічне зростання економіки регіону. Саме цифрові інновації, такі як "розумні міста", електронне врядування та цифрові платформи для моніторингу сталого розвитку, сьогодні стають ключовими механізмами інтеграції Украї-

ни в глобальний простір сталого розвитку. У зв'язку з цим формування організаційно-економічних засад комплексного сталого інноваційно-інвестиційного розвитку територій у державній політиці цифровізації набуває важливого наукового та практичного значення.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемам сталого розвитку загалом присвячені праці багатьох зарубіжних та вітчизняних дослідників. Теорія та методологія сталого розвитку відображена у роботах таких зарубіжних вчених, як Т. Брайсон (T. Bryson), Д.Х. Медоуз (D.H. Meadows), Д.Л. Медоуз (D.L. Meadows), К. Норт (D.C. North), І. Рандерс (I. Randers). Багато важливих аспектів теорії стійкості розкрито в роботах Дж. Рокстона (J. Rockstrom), Х. Стерн (N. Stern), П. Хокінга (P. Hawken) та інших авторів.

Серед вітчизняних учених, які зробили основний внесок у дослідження комплексу проблем, пов'язаних із регіональним управлінням загалом, необхідно виділити В.І. Вернадського, О.Д. Довганя, С.А. Мороза, В.М. Мороза, О. Сидоренко. Питання формування механізмів розвитку економіки регіонів, вибору ефективних методів та інструментів регіонального управління розглядаються у працях М. Панченка, С. Легкого, В. Воронкової, Є. Ніколаєнка та інших авторів.

Незважаючи на те, що наразі накопичено значний досвід переходу до сталого розвитку економіки регіону, дана проблема, як і раніше, залишається актуальною і недостатньо вивченою. Все ще існують неоднозначні трактування поняття "стійкий розвиток економіки регіону", не враховуються специфічні особливості розвитку окремих регіонів при розробці концепції та стратегії сталого розвитку країни загалом, відчувається недостатня розробленість комплексного теоретико-методичного інструментарію та механізму комплексного сталого інноваційно-інвестиційного розвитку територій в державній політиці цифровізації.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Визначити організаційно-економічні засади комплексного сталого інноваційно-інвестиційного розвитку територій в державній політиці цифровізації.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

До цього часу в науковій літературі не склалося однозначної думки щодо термінології сталого розвитку [1, 2, 3]. Насамперед слід зазначити, що з розгляді цієї проблематики сталий розвиток економіки (як національної, так і регіональної) ототожнюється зі стійкістю економіки регіону (економічної системи). Крім того, у величезній кількості наукових праць сталий розвиток розглядається переважно через призму екології. Проблему сталого розвитку часто пов'язують із станом навколишнього природного довкілля, недооцінюючи інші, щонайменше важливі чинники сталого розвитку — економічні, соціальні, політичні, культурні, етнічні тощо. Якщо узагальнити існуючі визначення, можна виділити кілька напрямів розуміння даного терміна. По-перше, під сталим розвитком слід розуміти створення соціально-орієнтованої економіки, заснованої на розумному використанні ресурсної бази та охорони навколишнього природного середовища, що не наражає на ризик можливості майбутніх поколінь задовольняти свої потреби.

По-друге, під стійкістю економіки розуміється здатність до постійному оновленню та самовдосконаленню, тобто здатність одночасно вирішувати проблеми та стабілізації, та розвитку. По-третє, під стійкістю економіки слід розуміти міцність та надійність її елементів, вертикальних, горизонтальних та інших зв'язків усередині системи, здатність витримувати внутрішні та зовнішні навантаження. Проведене дослідження показало, що стійкість складної системи, а до таких належать територіальні (регіональні), забезпечується: з одного боку — стійкістю зв'язків між її елементами; з іншого — здатністю до внутрішньої перебудови самих структур, що дозволяє послаблювати, погашати збурення.

Така позиція є цілком логічною, оскільки блок "економіка" містить основні параметри розвитку регіону, включаючи склад, структуру господарського комплексу регіону та безліч кількісних та якісних індикаторів, що характеризують його розвиток. До блоку "суспільство" входить низка параметрів демографічної ситуації в регіоні, добробут населення, рівень та якість життя в регіоні, а також закономірності та тенденції розселення. Блок "природне середовище" включає не тільки якісні та кількісні показники, що характеризують стан регіональної екосистеми, а й характеристику природно-ресурсного потенціалу. Усі три блоки взаємопов'язані між собою, а блок "економіка" регіону безпосередньо пов'язаний і залежить від двох інших. Ця залежність виражається, передусім, у різноманітних ресурсному забезпеченні економіки регіону. Крім того, функціонування трьох складових елементів регіону неможливе без правового поля та відповідної інфраструктури. Отже, мають місце різного роду відносини — правові, економічні, соціальні та виробничі.

Таким чином, правомочно стверджувати, що сталий розвиток економіки регіону — це таке поєднання правових, економічних, соціальних, виробничих відносин, а також різноманітних ресурсів, що виражає здатність регіону до стабільного функціонування та самовдосконалення. При цьому обов'язковим є систематичне збільшення позитивного результату та системне відтворення ресурсів.

Сформоване нераціональне, марнотратне використання різноманітних ресурсів негативно впливає стратегічний розвиток і досягнення довгострокових цілей регіонів. Ці обставини ускладнюють процес розширеного відтворення ресурсів та функціонування соціально та економічно значущих галузей економіки регіону. В результаті процес реалізації економічних інтересів регіону не відповідає основним потребам населення, критеріям соціальних цінностей та економічної корисності, які в комплексі складають основні стимули для розвитку регіональної економіки.

Отже, необхідність початку стійкого розвитку диктується, передусім, глибоким розладом механізму відтворення. Це стосується і відтворення населення, отже трудових ресурсів, і відтворення капітальних ресурсів. Другим фактором, що диктує необхідність переходу до сталого розвитку, є посилення міжрегіональної диференціації. Про це свідчить, зокрема, зростання варіації регіональних бюджетних доходів. Третім чинником, що зумовлює необхідність початку стійкого розвитку, є інституційний чинник. Загальновідомо, що уявлення про "автоматизм" ринку справедливої насправді лише використання ресурсів. Навпаки, процеси відтворення, тобто, відновлення та примноження, в умовах ринкової економіки помітно ускладнюються. Крім того, вони протікають здебільшого за межами ринку. Наприклад, відтворення трудових ресурсів — у сім'ї та системах освіти, охорони здоров'я, відтворення біологічних ресурсів — у відповідних підсистемах біосфери, відтворення знань та ділових установок (трудових та підприємницьких) — у таких некомерційних сферах діяльності, як наука та культура тощо. Отже, вирішення питань відтворення вимагає створення власної інституційної структури, ядром якої мають стати регіони та міста як спеціалізовані відтворювальні системи.

Будь-який перехід не має бути хаотичним. Повинні мати місце продумані та обгрунтовані дії, відповідні ресурси, які дозволять досягти запланованих результатів. Тому формування механізму сталого розвитку економіки регіону є нагальною потребою сучасних умов. Саме механізм сталого розвитку економіки регіону забезпечить більш ефективне управління регіоном та його перехід до сталого розвитку.

У рамках цього дослідження під механізмом сталого розвитку економіки регіону розуміється сукупність ресурсів, методів, засобів, інструментів та важелів впливу на регіональний розвиток, які застосовуються органами регіонального управління для забезпечення стабільного функціонування та самовдосконалення регіону з метою систематичного збільшення позитивного результату.

Такий механізм передбачає дотримання низки основних принципів: орієнтація на пріоритетні напрямки регіональної економіки; маневрування ресурсами регіону; формування та реалізація організаційних заходів, що сприяють розвитку економіки регіону.

Аналіз стану та перспектив розвитку економіки регіону є обгрунтуванням концепції її сталого розвитку. Звідси основна частина механізму сталого розвитку економіки регіону включає сукупність напрямів, форм, методів та засобів, за допомогою яких органи управління надають запланований регулюючий вплив на економіку території.

У ході проведеного дослідження було виявлено, що для оцінки стійкості розвитку економіки регіону використовується досить велика кількість різноманітних показників. Як правило, мають місце два підходи:

1) агрегування трьох груп показників: еколого-економічні; еколого-соціально-економічних; власне екологічних, що дозволяє побудувати інтегральний, агрегований індикатор, на основі якого можна судити про ступінь стійкості економічного розвитку;

2) побудова системи індикаторів, кожен із яких відбиває окремі аспекти сталого розвитку. Найчастіше у межах загальної системи виділяються такі підсистеми показників: економічні; екологічні; соціальні; інституційні.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило встановити, що забезпечення сталого інноваційно-інвестиційного розвитку територій в сучасних умовах неможливе без інтеграції інструментів цифрової трансформації в систему державної політики. Саме цифровізація виступає ключовим чинником, здатним забезпечити ефективність механізмів управління, прозорість прийняття рішень, підвищення рівня взаємодії між державою, бізнесом і громадянським суспільством.

Запровадження цифрових технологій у процеси регіонального управління дозволяє сформувати нові моделі моніторингу, прогнозування та оцінки результативності реалізації програм сталого розвитку. Використання інструментів big data, штучного інтелекту та цифрових платформ відкриває можливості для оптимізації ресурсного забезпечення, зменшення ризиків і забезпечення гнучкості державної політики в умовах кризових викликів.

Водночас, сучасна практика засвідчує наявність суттєвих проблем: нерівномірність цифрової інфраструктури в регіонах, недостатня узгодженість нормативно-правового забезпечення цифровізації з цілями сталого розвитку, низький рівень цифрових компетентностей управлінських кадрів. Це вимагає розробки комплексних підходів до формування державної політики, які б поєднували традиційні механізми регіонального розвитку з цифровими інноваціями.

Таким чином, цифровізація державної політики комплексного сталого інноваційно-інвестиційного розвитку територій має стати пріоритетом у стратегіях відновлення та модернізації України. Вона здатна не лише прискорити інтеграцію країни у глобальні економічні процеси, а й забезпечити реальне підвищення конкурентоспроможності регіонів та добробуту населення на основі принципів сталого розвитку.

Література:

1. Тищенко В., Белоусов Ю., Ємець В., Борошенко Т., Бедер Д. Вплив цифрової трансформації на розвиток післявоєнних регіонів України. Amazonia Investiga. 2024. № 81. С. 86—97.

2. Євтушенко О. Цифровізація: інструмент модернізації публічного управління в Україні. Public Administration and Regional Development. 2024. № 26. С. 100—108.

3. П'ятничук І., Гудзь І., Ровинська К., Савицький А., Степаненко С., Жданкевич М. Застосування штучного інтелекту в цифровізації місцевого врядування: можливості та виклики сталого розвитку. Grassroots Journal of Natural Resources. 2025. № 2. С. 662—682.

References:

1. Tyshchenko, V., Bielousov, Y., Yemets, V., Borodenko, T. and Beder, D., (2024), "Impact of digital transformation on the development of post-war regions of Ukraine", Amazonia Investiga, vol. 81, pp. 86—97.

4. Yevtushenko, O., (2024), "Digitalization: A tool for modernization of public administration in Ukraine", Public Administration and Regional Development, vol. 26, pp. 100—108.

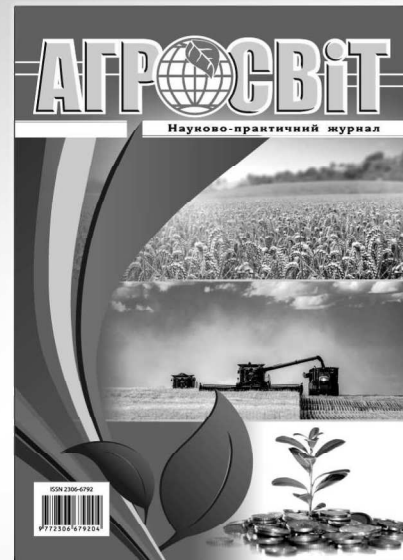
5. Piatnychuk, I., Hudz, I., Rovynska, K., Savytskyi, A., Stepanenko, S. and Zhdankevych, M., (2025), "Application of artificial intelligence in digitalization of local governance: Opportunities and challenges for sustainable development", Grassroots Journal of Natural Resources, vol. 2, pp. 662—682.

Стаття надійшла до редакції 08.09.2025 р.

АГРОСВІТ

<https://nauka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292